

OBSERVAȚII ASUPRA INTOXICAȚIEI CU GHINDĂ LA OVINE

Dr. George TUDOR

Laboratorul Veterinar Județean Tulcea

Se știe că diversele specii de stejar (*Quercus* L.) pot produce intoxicații la animale prin frunzele tinere, coajă, muguri, lăstari, fructe (ghindă) sau gogoși de ristic.

Ghinda este considerată ca foarte periculoasă când nu a ajuns încă la maturitate, stadiu în care prezintă un conținut ridicat de acid tanic (7—12%). Porcul reprezintă specia cea mai rezistentă, el putînd consuma fără pericol de intoxicație 2—3 kg ghindă proaspătă pe zi. La ovine însă, cantitatea de ghindă nematurată ce se poate administra zilnic nu trebuie să depășească 0,1—0,2 kg pe cap (3).

În literatura de specialitate consultată nu am găsit nici o semnalare în țara noastră cu privire la intoxicația cu ghindă la ovine și nici la alte specii de animale. Nu sînt descrise decît intoxicațiile cu muguri de stejar (1) și cu lăstăriș de stejar (2). Referitor la intoxicația cu ghindă, M. Rîpeanu (3) citează un caz descris în 1958 de I. F. Malinovski în U.R.S.S. la taurine, apărut în urma pășunatului într-o pădure de stejar a ghindei scuturată de vînt.

Avînd ocazia să diagnosticăm în toamna anului 1968 un caz de intoxicație cu ghindă la ovine, am considerat că n-ar fi lipsit de interes să prezentăm unele observații cu privire la această intoxicație, care, constituind o raritate, este mai puțin cunoscută de specialiști și crescători.

Îmbolnăvirile au apărut în efectivul de ovine al unei C.A.P. din nordul județului Tulcea, într-un cîrd format din 364 oi mame, cu stare de întreținere mediocră și slabă, care în după-amiaza zilei de 4 octombrie au fost duse la pășunat într-o pădure de stejar aflată la distanță de 4 km de sat. Această pădure are o suprafață de 85 ha și este formată din două specii de arbori: stejarul brumăriu (*Q. pedunculiflora*) și stejarul pedunculat (*Q. robur*).

După aproximativ 3 ore de pășunat, oile au fost retrase seara la saivane. Peste noapte s-au îmbolnăvit 14 oi, din care a doua zi dimi-

neața 3 din ele au fost găsite moarte, iar altele 2, în stare gravă, au fost sacrificate. Din restul de 9 oi bolnave, cu toate îngrijirile date, nu au putut fi vindecate decât 2. După 5 zile s-au sacrificat 3 și au murit 2, iar după alte 2 zile s-au mai sacrificat 2 oi. Deci, din totalul de 14 oi îmbolnăvite, au murit 5, au fost sacrificate 7, și vindecate 2, procentul de morbiditate fiind de 3,82 și de mortalitate 85,71.

Manifestările clinice. Atrăgeau atenția în primul rînd asupra stării pronunțate de abatere, de somnolență, în care se găseau animalele bolnave. Toate păreau amețite, nu reușeau să se mențină în picioare. Ridicate și împinse ușor, se deplasau cu greutate, picioarele părînd înțepenite, se clătinau și cădeau în decubit lateral. Mucoasele aparente palide la cîteva cazuri, normale la celelalte. Cordul slab, aritmic, temperatura corporală în limite normale. Toate cazurile manifestau o inapetență totală, care se instala de la începutul bolii și se menținea pe întreaga ei durată de 5—7 zile, determinînd o slăbire progresivă, epuizantă a animalelor. De asemenea, erau prezente atonia prestomacelor, încetarea rumegării și constipația, aceasta fiind urmată de diaree apoasă, fetidă, mai mult sau mai puțin negricioasă, cu strii de sînge la cîteva cazuri sau cu fecale sangvinolente la un caz. Se observau micțiuni dese la începutul bolii și anurie către sfîrșitul ei. La un singur caz am constatat hematurie. Toate cazurile prezentau salivație, mai mult sau mai puțin abundentă, cu spumozități de culoare albă, precum și polidipsie continuă și accentuată.

Modificările morfopatologice constatate la animalele moarte sau sacrificate nu se deosebeau prea mult ca prezență și intensitate de la un caz la altul. Mucoasele aparente ușor palide sau normale. Sîngele normal. Lichid sero-citrin în cavitatea abdominală, toracică și pericardică. Hemoragii punctiforme și echimoze pe epicard, cu deosebire la baza cordului și pe siloanele vasculare. Pulmonul congestionat, cu lichid spumos în arborele aerofor. Puncte hemoragice deseminate, mai discrete sau mai accentuate, pe mucoasa traheală și bronhică. Ficatul hipertrofic, degenerat, cu aspect de organ fiert. Vezica biliară mărită. Rinichii palizi, cu zone restrînse congestivo-hemoragice subcapsulare, cu congestia zonei medulare, iar la un singur caz cu hemoragii în bazinet. Splina nemodificată. Mucoasa rumenului ușor detașabilă, dînd impresia că este fiartă. Conținutul ruminal format din iarbă triturată și o cantitate foarte mare de ghindă verde, variînd între 1—1,5 kg. În rețea conținut negricios, cu miros urît. Foiosul împîslit, dur. Mucoasa se desprinde de pe lame cu ușurință și în întregime. Cheagul conține un lichid negricios, rău mirositor, iar mucoasa prezintă puncte hemoragice. Conținutul intestinal de culoare brună-negricioasă. Rare puncte hemoragice pe mucoasa intestinului subțire, cecumului și colonului.

Anamneza și ancheta epizootologică întreprinsă, semnele clinice și leziunile anatomo-patologice constatate ne-au determinat să presupunem o intoxicație produsă prin consumul exagerat de ghindă

verde și să luăm măsurile terapeutice necesare. S-a instituit un tratament simptomatic, urmărind evacuarea conținutului digestiv, restabilirea activității circulatorii, combaterea stării hemoragipare, rehidratarea organismului, stimularea diurezei, în care scop s-au folosit purgative uleioase, emoliente (lapte, ceaiuri), cardiotonice și cardioexcitante, vitamina K, clorură de calciu 20%, ser fiziologic, ser glucozat, soluții zaharoase etc. Cu toată terapia aplicată mai multe zile, nu s-au putut obține rezultate, după cum am mai arătat, decît la 2 cazuri, care s-au vindecat după 4 și respectiv 6 zile.

Frotiurile executate în sângele periferic al oilor bolnave și din splină la cele autopsiate au fost negative pentru hemosporidii. Examenenele bacteriologice au avut de asemenea rezultat negativ.

Ancheta efectuată din unitate și pe terenul pășunat a exclus posibilitatea unei intoxicații cu substanțe chimice sau alte plante toxice.

De menționat că înainte cu 3 zile de accident o aversă de ploaie însoțită de furtună a scuturat pe sol o mare cantitate de ghindă verde, care a fost consumată, desigur, în primul rînd de oile mai lacome și mai flămînde. Aceleași oi au mai fost duse și înainte la pădure, însă nu s-a produs nici un caz de îmbolnăvire, întrucît ghinda nefiind scuturată atunci nu a putut fi consumată.

Unitatea mai posedă încă 5 cîrduri de oi mame, 2 cîrduri de tineret și un cîrd de berbeci, dar nici unul din aceste cîrduri nu a pășunat în ziua accidentului în pădurea de stejar și nu a înregistrat nici un caz de îmbolnăvire.

Din ziua apariției celor 14 cazuri de intoxicație oile n-au mai fost scoase la ghindă și îmbolnăvirile au încetat imediat.

În concluzie, apariția bruscă a îmbolnăvirilor în urma pășunatului, încetarea lor îndată ce oile n-au mai fost scoase la pădure, neîmbolnăvirea celorlalte cîrduri, tabloul manifestărilor clinice și al modificărilor morfopatologice, cantitatea mare de ghindă verde din conținutul stomacal al oilor autopsiate, inexistența posibilităților de intoxicație cu substanțe chimice sau alte plante toxice, examenul bacteriologic negativ al cadavrelor, precum și lipsa hemosporidiilor în frotiuri au constituit elemente certe pentru stabilirea diagnosticului de intoxicație cu ghindă.

Declanșarea intoxicației a fost favorizată, după părerea noastră, de cantitatea mare de ghindă verde aflată pe sol și consumarea ei în primul rînd de oile mai lacome, în rîndul cărora probabil că s-a produs și îmbolnăvirea. Consumul exagerat de ghindă a fost determinat și de starea de flămînzire a oilor, care pînă la ora 12 au fost ținute închise pentru efectuarea monei artificiale.

Considerăm că în împrejurările descrise ghinda proaspătă constituie un pericol și că este necesar ca personalul de specialitate, precum și crescătorii de oi să cunoască acest pericol și să evite pășunarea oilor în pădurile de stejar în perioada cînd plantele furajere lipsesc din cauza secetei și cînd ghinda este scuturată de ploaie sau furtună.

CONCLUZII

1. Se semnalează intoxicația cu ghindă la ovine.

2. Factorii favorizanți ai izbucnirii intoxicației au fost cantitatea mare de ghindă scuturată de vînt, lipsa plantelor furajere datorită secetei și starea de flămînzire a oîlor.

3. Sînt necesare măsuri de evitarea pășunatului în pădurile de stejar cînd ghinda nematurată este scuturată de vînt sau ploii și animalele sînt flămînde.

BIBLIOGRAFIE

1. Lungu V. — *Intoxicație cu muguri de stejar la bovine (confundată cu theilerioza)* ; Prob. zoot. și vet. Nr. 3/1955, pag. 66—70.
2. Niculescu A. și Gălușcă E. — *Observații asupra intoxicației cu lăstari de stejar* ; Prob. zoot. și vet. Nr. 3/1960, pag. 68.
3. Ripeanu M. și Gavrilă I. — *Toxicologie veterinară*, E.A.S. 1964, pag. 156—159.

OBSERVATIONS CONCERNANT L'INTOXICATION DES OVINS PAR DES GLANDS

Résumé

L'auteur fait connaître une intoxication des ovins par des glands verts, qui a atteint un taux de morbidité de 3,82 et de mortalité de 85,71. Les manifestations cliniques et les modifications morphopathologiques sont décrites, ainsi que les circonstances qui ont favorisé l'apparition de la maladie.

Les facteurs responsables de l'apparition de l'intoxication par des glands ont été la pénurie des plantes fourragères à cause de la sécheresse et le degré d'affamement des moutons. Il est absolument nécessaire que les spécialistes et les éleveurs connaissent le danger d'intoxication des moutons par des glands pour éviter le pacage dans les forêts de chênes, quand les arbres secoués par la pluie et le vent laissent tomber leurs glands crus et les animaux sont affamés.